

ויזרע יצחק

שנה טו'

<p>פרשת "יתרו" הפטרה: "בשנת מות" כ' שבט תשפ"ג</p>	<p>ויצא לאור ע"י מדרשת "ויזרע יצחק" ע"ש יצחק בן חמו בר אסתר ז"ל</p>	<p>זמני השבת י"ג 16:46 ת"א 17:02 ח"פ 16:51 כניסה יציאה 17:59 ר"ת 18:34 18:36</p>
--	--	--

הגיגים לפרשת השבוע

"ויקחו יתרו זוזתן משה עולה וזכזכים לא-להים" (שמות יז' יב)

שואל ה"פנים יפות" שבכל התורה כתוב בנוגע לקרבנות בלשון של הבאה. "ויבא קין" (בראשית ד' ג), "הביא את קרבנו" (ויקרא ד' כג), "הביאו את קרבנם" (במדבר טו' כה) ואילו כאן, אצל יתרו כתוב "ויקח", מדוע? מה ההבדל? ומתוך שבכל התורה מדובר על אדם שמקדיש קרבן משלו, ואילו כאן כתוב "ויקח" מלשון קנין, כמו שאמרו חז"ל על הפסוק "משכו וקחו לכם צאן" (שמות יב' כא) שהכוונה היא שיקחו מהשוק, וכוונת הכתוב כאן לומר שיתרו 'קנה' את הקרבנות מישראל, כי הוא בא מארץ רחוקה וללא רכוש. ואפילו אם נאמר שיתרו הביא עמו מקנה, הוא לא רצה להקריב את הקרבן משלו, שהיה בהם חשש של "נעבד", "מוקצה" או "נרבע", לכן קנה יתרו את הקרבנות מישראל.

"מודיע אתה יושב לבדך וכל העם נצב עליך" (שמות יז' יד)

אומר רבי לוי יצחק מברדיצ'ב ב"קדושת לוי" שלכאורה סדר הדברים אינו מדויק, בתחילה יתרו שואל מה זה שכל העם נצב עליך, ואחר כך אומר לו 'כי כבוד ממך הדבר', יתרו פותח בדבר אחד ומסיים בדבר אחר? אלא שהפירוש הוא, שהאדם צריך להיות "הולך" ממדרגה למדרגה, ולא להיות "ניצב" על מעמדו באותה הבחינה. וכאשר צדיק מדבר עם אנשים הפחותים מהערך שלו הרי שהם מבלבלים אותו, אך מי שהוא 'צדיק גדול' הוא יכול להעלות אותם על ידי הדיבור הזה, אבל זוהי עבודה גדולה. לכן בתחילה שואל יתרו את משה מה זה שכל העם נצב עליך? כלומר הלוא הם בבחינת 'נצבים' שעומדים במעמד אחד, והיה קשה ליתרו לראות את משה מדבר כל היום עם האנשים אשר הם 'נצבים' ובמעמד רוחני פחות ממנו, אבל לאחר שמשה השיב לו שהם באים אליו כדי שהוא יתקן אותם, והוא מעלה אותם באותו הדיבור, אז אמר לו יתרו שאם כן 'כבוד הדבר' הזה עליך, זוהי עבודה גדולה להעלות את האנשים שפחותים מהערך שלך.

"לאהבי ולשומרי מצותי" (שמות כ' ו)

"לאהבי - זה אברהם אבינו... ולשומרי מצותי - אלו הנביאים והזקנים" (מדרש)

מסביר ה"משך חכמה" שכוונת המדרש היא שאברהם אבינו היה לו דין של "בן נח" והוא לא היה מצווה על מצוות "קידוש השם", ומצד אהבתו העזה לה' עשה דבר שהוא אינו מצווה בו, אבל הנביאים והזקנים כבר היו מצווים על זו, לכן הם נקראים "שומרי מצותי" בלבד.

"לא תזמור בית רעך לא תזמור אשת רעך ועבדו ואמתו ושורו וזמורו" (שמות כ' יד)

כותב רבינו בחיי, שאמנם יש איסור של "לא תחמוד", אבל מצאנו חמדה שהיא מותרת, והכוונה היא לחמדת התורה והמצוות וכמו שאמרו חז"ל "קנאת סופרים תרבה חכמה", והתמדה והקנאה הזאת מותרת והאדם מקבל שכר על חמדה זו. חמדה אחרת שהיא מותרת, היא מי שחומד את בת חברו שרוצה להשיאה לבנו, שהרי למדנו, מצד אחד כתוב "לא תחמוד בית רעך" (שמות כ' יד), שזה "כלל", ומצד שני כתוב "שדהו ועבדו ואמתו שורו וזמורו" (דברים ה' יח) שזה "פרט". מה הפרט דבר שאי אפשר לו לבא ברשותך אלא ברצון ורשות בעליו, אף הכלל כן. יצא בתו לבנך או בנו לבתך שהוא יכול לבא ברשותך שלא ברשות אביהם.

"נר ה' נשמת אדם" העלון מוקדש לעילוי נשמת כל מתי ישראל ובכללם:

הרה"ג אליהו דרעי זצ"ל בן סוליקה נלב"ע כג' אייר תשע"ז

משה טרגנו בר מרים נלב"ע כא' שבט

תנצב"ה

מעוניין לקבל את העלון ישירות לתיבת הדוא"ל שלך? שלח מייל לכתובת: Yossef.Benhamo@gmail.com

העלון מיוסד לעילוי נשמת:

חביבה בנימין בת גורג'יה ז"ל

יצחק בנימין בר שורין ז"ל

יצחק בן חמו בר אסתר ז"ל

נלב"ע יא' ניסן תשס"ז

נלב"ע יג' אדר ב' תשל"ג

נלב"ע יג' אדר ב' תשס"ה

תנצב"ה

אין לעיין בעלון בשעת התפילה

לא לשמור על קדושת הגליון

"כי יהיה להם דבר בא אכיל" (שְׁמוֹת יז' טו)

אומר רבי אברהם סבע ב"צורור המור" שכוונת הכתוב "כי יהיה להם דבר בא אכיל" היא שאחד מבעלי הדין בא אלי, אבל אני איני שומע את דבריו עד שיבא חברו, ואז "ושפטתי בין איש ובין רעהו" כאשר שניהם ביחד, וזהו בכלל הציווי "מדבר שקר תרחק" (שמות כג' ז). בנוסף לכך "והודעתי את חוקי הא-להים ואת תורותיו" כיון שאני צריך להודיע לבעלי הדין מהיכן דנתי אותם, לכן "והודעתי את חוקי הא-להים" שהם חוקי המשפט שעל פיו דנתי אותם.

"לא תגע בו יד כי סקול יסקל" (שְׁמוֹת יט' יג)

שאלו ב"דעת זקנים מבעלי התוספות" מדוע נאמר "לא תגע בו יד" הלא כבר נאמר "כל הנוגע בהר יומת" (שמות יט' יב)? ומתורץ שם מפי רבי יצחק שהכתוב מתייחס לנאמר בפסוק הקודם "כל הנוגע בהר יומת". והכוונה היא שכאשר אתה בא להרוג את הנוגע בהר, כדי לקיים את הכתוב "כל הנוגע בהר יומת", אל תעשה זאת בידך, "לא תגע בו יד", אלא עשה זאת בסקילה מרחוק, "כי סקול יסקל", כיון שאם אתה הולך אל המקום שהוא נמצא שם כדי להרגו, נמצא שגם אתה עובר את התחום המותר, וגם אתה תחייב סקילה.

"ועתה אם שְׁמוֹעַ תִּשְׁמְעוּ בְּקוֹלִי וְשִׁמְרַתֶּם אֶת בְּרִיתִי" (שְׁמוֹת יט' ה)

צריך להבין מדוע נאמר כפל הלשון בפסוק "שמוע תשמעו"? לפי הכתוב, לומד ה"אור החיים" הקדוש שהקב"ה מתכוון לצוות את ישראל על קבלת שתי תורות, תורה אחת אשר שבכוונתו להשמיעם באותו המעמד, ותורה אחרת שהיא התורה שבעל פה, דקדוקי סופרים וספרים, וגדרי חכמים ותקנותם וגזירתם אשר יורו, שרמוזה במצווה "לא תסור מכל הדבר אשר יגידו לך ימין ושמאל" (דברים יז' יא). ולכן אמר הכתוב, "שמוע", כנגד המצוות שמשמיעם באותו המעמד, וכנגד התורות העתידיות להישמע מפי חכמי ישראל אמר הכתוב "תשמעו" בלשון עתיד.

על פי זה נראה שמדויק מה שאמר הכתוב "ועתה אם שמוע", כיון שהכתוב מצווה על העתיד באומרו "תשמעו", לכן הסמיך לו את הכתוב "ועתה אם שמוע", לומר לך שאם "שמוע" עתה, אז "תשמעו" לעתיד. ודקדק הכתוב לומר "בקול" על פי מה שאמרו חז"ל במדרש שהשומע מפי חכם כשומע מפי הגבורה, והכוונה היא שציווי ה' לכם הוא שתקבלו את תקנת החכמים, כאלו שאני הוא שהשמעתי אותה לכם.

"וישב משה את דברי העם אל ה'" (שְׁמוֹת יט' ז)

שואל הנצי"ב מולחזין ב"העמק דבר" מדוע צריך משה את דברי העם אל ה' וכי ה' אינו יודע מה התשובה? ומתורץ שאף על פי שהקב"ה יודע מה השיבו העם ויודע גם את מחשבות לבבם, מכל מקום מלכותא דרקייע מלכותא דארעא. וכמו שכאשר המלך שואל דבר מהעם, והם ישיבו לו אחר הסכמת כולם או רובם, השליח צריך להגיד למלך את תשובת העם, אף על פי שהמלך יודע כל מה שקורה באסיפה על ידי אנשי רז שלו, מכל מקום השליח צריך לומר את לשון תשובת העם בדיוק כפי שיצא מדעת הרוב, ודעת המיעוט מתבטלת, ודומה כאלו השיבו כולם. כך הדרך במלכותא דרקייע להשיב את דבר העם.

"על הר סיני" (שְׁמוֹת יט' כ)

מבאר ה"חזקוני" שהתורה ניתנה "על הר סיני" ולא נתנה בארץ ישראל כדי שלא יהיה פתחון פה לאומות העולם לומר שלא קיבלנו עלינו את התורה כיון שהיא לא נתנה בארצנו, כפי שבני ישראל קבלו אותה בארצם. טעם נוסף הוא שאם היתה התורה ניתנת בארץ ישראל היה הדבר גורם לקנאה בין השבטים, זה אומר 'בחלקי נתנה' וזה אומר 'בחלקי נתנה'.

"אנכי ה' א-להיך" (שְׁמוֹת כ' ב)

"כל מה שישראל אוכלים בעולם הזה אינם אוכלים אלא בשביל שכר האמונה" (מדרש)

רבי העשיל ב"חנכת התורה" מביע תמיהה, מדוע הנאת העולם הזה היא דווקא בעבור האמונה? ומתורץ שבאמת קשה, מדוע "שכר מצוה בהאי עלמא ליכא" [מדוע אין קבלת שכר בעולם הזה] הלא כתוב "ביומו תתן שכרו" (דברים כד' טו)? ומתורץ על פי מה שאמרו חז"ל שאם שכר את הפועל על ידי שליח, הוא אינו עובר משום בל תלין, כיון שבעל הבית יכול לומר 'אני לא שכרתיך' והשליח יכול לומר 'הרי לא עבדת אצלי'. גם כאן, התורה ניתנה לנו על ידי שליח, משה רבינו, משום כך הוא אינו עובר על הציווי "לא תלין". אבל מובא בגמרא שאת שני הדברות הראשונות "אנכי" ו"לא יהיה לך" שמענו מפי הגבורה. לפי זה אפשר להבין את מה שאמרו חז"ל שכל מה שישראל אוכלים בעולם הזה הוא מכח שכר אמונה. שהרי את מצות האמונה שמענו מפי הקב"ה בעצמו ולא על ידי שליח, אם כן הוא מחויב לתת את השכר תיכף ומיד "ביומו תתן שכרו".

לרפואת כל חולי עמו ישראל, ובכללם:

פורטונה בן חמו בת סימונה, אליס מורלי בת לאה, יצחק בנימין בן אילנה, רונן בן איווט

הארות והערות ניתן להפנות לטלפון: 052-3268315 או בדוא"ל: Yossef.Benhamo@gmail.com

מדרשת "ויזרע יצחק" מרכז לתורה ושירה, בית כנסת "שבת אחים" נווה גן פ"ת:

שיעור "דף יומי" ימים א'-ה' 20:00-21:00, לימוד טעמי המקרא יום ב' 19:00-20:00, לימוד פיוטים יום ה' 19:00-20:00

גמ"ח "יד יצחק": מבחר תפילין רש"י (ספרדי, אשכנזי, איטר) גמ"ח "בית יצחק": ספרים ל"חנוכת בית" ו"ברית יצחק"

לכירור פרטים ולהשאלה: בן חמו יוסף 052-3268315, 050-6292492